

# Ansvarsregler och Ansvarsfördelning

SveMin-seminarium i Luleå 2015-11-18

Maria Hagberg Forss

Hagberg Forss Juridik AB

# Arbetsmiljölagens regler om ansvar

- Arbetsgivarens huvudansvar
  - Arbetstagarens eget ansvar
  - Ansvar för inhyrd personal
  - Rådighetsansvar
  - Samordningsansvar
- **Vilka regler gäller för dig..?**

# Arbetsgivarens huvudansvar

Arbetsgivare och arbetstagare ska samverka för att åstadkomma en god arbetsmiljö

*Arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall*

Utgångspunkten är att allt som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken undanröjs

➤ **Vem är arbetsgivare på din arbetsplats..?**

# Arbetsgivarens ansvar för utbildning, kunskaper och instruktioner

Arbetsgivaren ska se till att arbetstagaren

- har den utbildning som krävs för arbetet
- har god kännedom om arbetsförhållandena
- *blir upplyst om riskerna i arbetet och vet hur man ska arbeta för att undgå riskerna*
- har tillräckliga instruktioner för att få tillträde till områden med påtaglig risk för ohälsa eller olycksfall
- ges förutsättningar att klara av arbetet utan risk för ohälsa eller olycksfall, genom att anpassa arbetsförhållandena

# Arbetstagarens ansvar

Varje arbetstagare ska

- medverka i arbetsmiljöarbetet
- delta i genomförandet av åtgärder
- *följa givna föreskrifter*
- använda skyddsanordningar och personlig skyddsutrustning
- iaktta försiktighet för att förebygga ohälsa och olycksfall

➤ **Känner alla arbetstagare till detta..?**

# Om skyddsregler inte följs...

Varje chef har ett ansvar för att:

- se till att skyddsregler följs
- reagera och ingripa om någon arbetstagare inte följer reglerna (tillsägelse, varning, uppsägning!)

VD eller annan delegerande chef har ett ansvar för att:

- följa upp att det systematiska arbetsmiljöarbetet fungerar
- följa upp att skyddsregler följs



# Ansvar för andra än egna anställda

## Ansvar för inhyrda

Den som anlitar inhyrd arbetskraft för att utföra arbete i sin verksamhet ska *vidta de skyddsåtgärder som behövs* i detta arbete (SAM-föreskriften: "Med arbetsgivare likställs den som hyr in arbetskraft")

## Rådighetsansvaret (entreprenörer, inhyrda, m fl)

Den som råder över ett arbetsställe ska se till att det finns sådana fasta eller lösa anordningar så att den som arbetar där, utan att vara arbetstagare hos denne, *inte utsätts för risk* för ohälsa eller olycksfall

## Samordningsansvaret (entreprenörer/ andra verksamheter)

Om fast driftsställe är *gemensamt arbetsställe* för flera verksamheter, är den som råder över arbetsstället ansvarig för att samordna arbetsmiljöarbetet



# Entreprenör eller inhyrd?

*Entreprenör/uppdragstagare har sin egen arbetsledning*

Beställarföretagets ansvar för entreprenören begränsar sig till:

- rådighetsansvaret för fasta eller lösa anordningar, och
- samordningsansvaret

- **Entreprenören ansvarar för riskbedömning och åtgärdande av brister i det egna arbetet, skyddsutrustning, instruktioner till sina arbetstagare, mm**

# Entreprenör eller inhyrd?

*Inhyrda* står under inhyrande företagets arbetsledning

Företaget som hyr in personal har därför i princip samma ansvar för inhyrda som för egna anställda; ska inkludera dem i det systematiska arbetsmiljöarbetet och vidta de skyddsåtgärder som behövs

- **Inhyrande företaget ansvarar för riskbedömning och åtgärdande av brister, skyddsutrustning och instruktioner till de inhyrda**

# Exempel 1

Beställarföretaget Gruvan AB har en lyftanordning i smältverket. Lyftanordningen ska användas för ett arbete som ska utföras av Entreprenören AB.

Vem ansvarar för att arbetarna som ska använda lyftanordningen vet hur den ska användas?

- **Entreprenören ansvarar för att de som ska utföra arbetet:**
  - har den utbildning och erfarenhet som krävs
  - vet hur det aktuella arbetet ska utföras
  - känner till riskerna i arbetet och vet hur de ska undvika dessa risker**(Arbetsgivaransvaret!)**

# Exempel 2

Beställarföretaget Gruvan AB har en gruvhiss i sin gruva. Entreprenören AB har anlåtats för att utföra skrotning och behöver då använda hissen.

Vem ansvarar för att gruvhissen fungerar som den ska och att erforderligt underhåll utförts på hissen?

- **Beställarföretaget ansvarar för att gruvhissen är underhållen och säker att bruka**  
**(Rådighetsansvaret!)**

# Exempel 3

Beställarföretaget Gruvan AB har en borrhög i gruvan. Entreprenören AB har anlåtats för att utföra borrarbeten och ska då använda borrhögen.

Vem ansvarar för att entreprenörens borrarbeten inte medför risker för andra som arbetar på det gemensamma arbetsstället?

- **Entreprenören ansvarar för att informera samordningsansvarigt företag om de risker som borrarbetena kan medföra för andra som arbetar nere i gruvan samt för att övervaka och instruera sin egen personal  
(Samordningsreglerna och arbetsgivaransvaret!)**
- **Men beställarföretaget ska planera arbetena och informera övriga på arbetsstället om riskerna  
(Samordningsansvaret!)**

# Exempel 4

Beställarföretaget Gruvan AB har en kross i gruvan. Entreprenören AB har anlåtats för att separera malmen från gråberget och ska då använda krossen.

Vem ansvarar för att övriga driften som pågår i gruvan inte medför risker för Entreprenörens anställda när de ska tippa gråberg ner i krossen?

- **Beställarföretaget ska planera för att de olika arbetena som pågår på det gemensamma arbetsstället inte medför risker för de som arbetar där samt utfärda erforderliga skyddsregler**

**(Samordningsansvaret!)**

- **Men Entreprenören är skyldig att informera beställarföretaget/samordningsansvarigt företag samt att informera och övervaka sin personal**

**(Samordningsreglerna och arbetsgivaransvaret!)**

# Entreprenörens skyldigheter på gemensamt arbetsställe

- Samråda och gemensamt verka för att åstadkomma tillfredsställande skyddsförhållanden (t ex medverka i skyddsronder).
- Se till att den egna verksamheten och egna anordningar på gemensamma arbetsstället inte medför att någon annan som arbetar där utsätts för risk för ohälsa/olycksfall
- Informera beställarföretaget/samordningsansvarig om risker med det egna arbetet
- Ta del av information från samordningsansvarig
- Se till att informationen når ut till den egna personalen och underentreprenörer
- Följa anvisningar från byggarbetsmiljösamordnaren i fråga om byggnads- eller anläggningsarbetet och från samordningsansvarig i övriga fall – följ regler!
- Rapportera alla olyckor och tillbud skriftligt till samordningsansvarig/annan utsedd
- Ställa krav på beställarföretaget att samordningsansvarig ska finnas!

# Entreprenören har alltid ett arbetsgivaransvar för sin egen personal !

- Vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall!
- Undersöka verksamheten
- Göra skriftliga riskbedömningar
- Åtgärda risker omedelbart
- Upprätta handlingsplan för åtgärdande av risker på sikt
- Följa upp åtgärder mm
- Instruera sina anställda hur arbetet ska utföras och om riskerna!

**= Bedriva Systematiskt Arbetsmiljöarbete!**